

35

Ekspansja turecka w Europie. Upadek Cesarstwa Bizantyńskiego

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XI. Europa późnego średniowiecza.

Uczeń:

3) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1348, 1389, 1396, 1444, 1453
- postacie: Osmana I, Orchana, Murada I, Murada II, Władysława III Warneńczyka, Mehmeda II Zdobywcy, Konstantyna XI
- przyczyny ekspansji tureckiej
- przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Warną
- okoliczności i skutki upadku Cesarstwa Bizantyńskiego

ROZUMIE

- pojęcie: bombard
- konsekwencje ekspansji tureckiej dla Europy w XIV–XV w.
- skutki upadku Konstantynopola

POTRAFI

- określić czas przybycia Turków osmańskich na tereny Azji Mniejszej
- wymienić i wskazać na mapie kierunki ekspansji tureckiej w XIV–XV w.
- opisać podboje tureckie w Europie
- wskazać na mapie Brussę, Adrianopol, Nikopolis i Warnę
- wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Cesarstwa Bizantyńskiego
- omówić na przykładzie kościoła Hagia Sophia elementy architektoniczne charakterystyczne dla islamu i chrześcijaństwa
- wyjaśnić znaczenie przekształcenia kościoła Hagia Sophia w meczet
- dostrzec, w jaki sposób przenikały się kultury muzułmańska i chrześcijańska

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat i cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Zadajemy uczniom pytania:

- › Kiedy Turcy seldżuccy pojawili się na terenie Palestyny?
- › Skąd przybyli Turcy seldżuccy?

W razie problemów z odpowiedzią uczniowie mogą skorzystać z informacji z podrzędnika *Przyczyny wypraw krzyżowych* (s. 254).

Prosimy ich, aby przeczytali podrzędnik *Powstanie Imperium Osmańskiego* (s. 364), a następnie odpowiedzieli na pytania:

- › Kiedy i skąd Turcy osmańscy przybyli na tereny Azji Mniejszej?
- › Komu zawdzięczają swoją nazwę?
- › W jakich okolicznościach Turcy osmańscy uniezależnili się od Turków seldżuckich?
- › Jakie kraje zostały zaatakowane jako pierwsze przez Turków osmańskich?

Rozdajemy karty pracy *Ekspansja turecka w Europie i upadek Cesarstwa Bizantyńskiego*. ▶ Prosimy uczniów, aby przeczytali podrzędnik *Podboje Imperium Osmańskiego* (s. 364–366), a następnie wykonali zadania 1–3. Omawiamy je wspólnie na forum klasy.

Zadajemy uczniom pytanie:

- › Jakie były przyczyny ekspansji Turków osmańskich?

Prosimy ich, aby przeczytali tekst źródłowy (**m2**, s. 366), obejrzeni ilustrację (**m3**, s. 366) i wykonali polecenia 1–5 (s. 366).

Następnie uczniowie na podstawie mapy (**m1**, s. 365) odpowiadają na pytania:

- › Jakie ziemie wchodziły w skład Imperium Osmańskiego w 1400 r.?
- › Czy przed 1400 r. Turcy opanowali Konstantynopol?

Wyjaśniamy, że na początku XV w. pozycja Bizancjum była osłabiona, a państwo okrojone. Tę sytuację wykorzystał sułtan Mehmed II Zdobywca, który postanowił zdobyć Konstantynopol.

Uczniowie, korzystając z mapy (s. 365), odpowiadają na pytanie:

- › Jakie problemy napotykało Bizancjum, organizując obronę stolicy?

Prosimy uczniów, aby przeczytali podrzędnik *Oblężenie i upadek Konstantynopola* (s. 368) oraz tekst źródłowy (**m5**, s. 368), a także zapoznali się z ilustracją (**m6**, s. 368–369).

Zadajemy pytania:

- › Jak liczne były siły obu stron?
- › Ile miesięcy Turcy oblegali Konstantynopol?
- › Jak nazywał się ostatni władca Bizancjum?
- › Jaki plan obrony miał cesarz Konstantyn XI?
- › W jaki sposób Turcy zdobyli miasto?
- › Czym była bombardacja?
- › Jak Turcy potraktowali miasto i jego mieszkańców?

Wyjaśniamy uczniom, że zajęcie Konstantynopola było niezwykle ważnym wydarzeniem w historii, które zmieniło oblicze Europy. Prosimy uczniów, aby przeczytali podrzędnik *Skutki ekspansji tureckiej i upadku Bizancjum* (s. 370).

Pytamy:

- ▶ Jakie były skutki upadku Bizancjum i ekspansji Turków osmańskich?
- ▶ Dlaczego kupcy obawiali się podróżować z Indii do Europy przez Konstantynopol?
- ▶ Dlaczego Europejczycy czuli strach przed Turkami osmańskimi?

Prosimy uczniów, aby przyjrzeni się ilustracjom (s. 370 i s. 190–191). Możemy też odtworzyć im film *Niezwykły świat. Turcja. Sztambuł. Hagia Sophia*. ▶

Pytamy uczniów:

- ▶ Jakie zmiany wprowadzili Turcy osmańscy w kościele Hagia Sophia?

Następnie prosimy uczniów, aby na podstawie mapy (s. 365) odpowiedzieli na pytania:

- ▶ Jaki obszar opanowali Turcy osmańscy w XV w.?
- ▶ Jaka była forma zależności między Imperium Osmańskim a Gospodarstwem Wołoskim?

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy pytania:

- ▶ Który władca turecki przyczynił się do sukcesu Imperium Osmańskiego?
- ▶ Dlaczego Cesarstwo Bizantyńskie uległo Imperium Osmańskiemu?

METODY KONTROLI

Uczniowie rozwiązują test na stronie quizizz.com. ▶

PRACA DOMOWA

Polecenie 2 (s. 370).